

Vlastimil J. B. Červenka:

Některá naleziště kozlíku lékařského (*Valeriana officinalis* L.) v Čechách.

Valeriana officinalis L. se dělí na dvě plemena: *V. officinalis* L. subsp. *sambucifolia* (Mik.) Čel., kozlík lékařský bezolistý a *V. officinalis* L. subsp. *eu-officinalis* Briq., kozlík lékařský pravý. Druhé plemeno jest pak možno rozdělit ještě na 3 odrůdy: var. *latifolia* Vahl., var. *media* Koch a var. *tenuifolia* Vahl. Popis uvedených rostlin je v Polívkově Klíči z roku 1912 (str. 460—461) i v jeho přepracování Dominem a Podpěrou 1928 (str. 560—561), kde jsou uvedena plemena a odrůdy popsány jako druhy a to: subsp. *sambucifolia* (Mik.) Čel. = *V. sambucifolia* Mik., var. *latifolia* Vahl. = *V. exaltata* Mik., var. *media* Koch = *V. officinalis* L. (s. str.), var. *tenuifolia* Vahl. = *V. angustifolia* Tausch. Obě plemena tvoří na některých lokalitách v Čechách přechody, takže není oprávněně udávati je za samostatné druhy; stejně nesprávné je považovati kozlík bezolistý jen za pouhou varietu (*V. officinalis* var. *sambucifolia* Neilr.), ježto přechody nejsou na všech lokalitách. Odrůdy druhého plemene tvoří však přechody mnohem častěji, takže uznávati jen *V. exaltata* (var. *latifolia* Vahl.) a *V. angustifolia* Tausch (var. *tenuifolia* Vahl., var. *angustifolia* Koch) by bylo násilné, kdybychom neměli přihlížeti ke středu mezi oběma typy: var. *media* Koch (*V. officinalis* L. s. str.).

Přehled nalezišť jest seřazen podle Dominova geograficko-floristického rozdělení Čech na vegetační okresy (1924). Vegetační okresy jsou označeny římskou číslicí, naleziště arabskou. Udaný jsou jen lokality původní.

I. Šumavský.

1. Čenikova pila: asi 8 minut od hydroelektrárny Srní na Vyďe proti proudu řeky. Pohromadě ve vlhké půdě při strouze ústící zprava do Vydry nalezneme *V. sambucifolia*, *latifolia* i *media*, rostliny tvoří přechody.

II. Předšumavský.

2. Rabí — ve zřícenině hradu: var. *tenuifolia*, přechody k *media*.

III. Rudohoří.

3. Štěpánov okres Bílina — na potoce v sadě před obcí: *media*.

IV. Brdský, z části též Křivoklátsko.

(U lokalit 4 až 11 část rokycanského okresu, jejíž střed tvoří Strašice. Všude roste *V. sambucifolia*, která tvoří na Padrtském potoce u Strašic zřetelné přechody od *sambucifolia* k *latifolia* (*exaltata*), jinde méně zřetelné nebo žádné.)

4. Kraj lesa u louky Královky, místní obec Cheznovice (mezi Těněmi a Cheznovicemi): *sambucifolia*.
5. Na Padrtském potoce u Strašic v místech zvaných „Na Bahnech“, částečně již na katastru Dobřiva. (Přechody plemene *sambucifolia* k var. *latifolia*; jeví se i cytologicky.)

6. Okolí železného mostu silnice přes Padrťský potok mezi Strašicemi a Dobřívem. (Přechody plemene *sambucifolia* k var. *latifolia* zjevně morfologicky i cytologicky.)
7. V Kamenném Újezdě u Rokycan na strouze u lihovaru: *sambucifolia*.
8. Ojedinelé před hájovnou Potoky na jih od Rakové (okres Rokycany): *sambucifolia*.
9. U potoka pod Skořicemi směrem k Mirošovu: *sambucifolia*.
10. V lese u zbytku hradu Drštka jižně pod Kolvinem (blíže Padrť): *sambucifolia*.
11. Ve smrčíně za chatami u Hůrek při potoce (okres Rokycany): *sambucifolia*.
12. U Terešovské Huti v roklí u silnice v lese: var. *media*. (Odtamtud pak dále na Hlohovickém potoce a na Zbirožském od ústí Hlohovického až po ústí Zbirožského do Berounky ve var. *media*, jednotlivé přechody i k *latifolia* a *tenuifolia*. Okres Rokycany, u posledních lokalit okres Rakovník.)
13. Na Hlohovickém potoce pod obcí Mlečice: var. *media*.
14. Jankovský mlýn na Zbirožském potoce: var. *media*.
15. Okolí Podmokelského mlýna na Zbirožském potoce (okres Rokycany, zčásti též Rakovník): *media*.
16. Za jezírky na Zbirožském potoce až před jeho ústí u mlýna Slapnice blíže Skryjí (okres Rakovník): *media*.
17. Před hájovnou Slap (okres Rakovník) na ochranné zdi nad Roklív v zatáčce silnice 230 ze Skryj do Podmokel (okres Rokycany): *media*.
18. Při potoce v bučině na pasece pod vrchem Vlastcem (609 m) u Broum, okres Rakovník: *sambucifolia*.

V. Středočeská hornatina a její výběžky (částečně též Brdy).

(Český kras v území ohraničeném Suchomastským potokem, Kodskou a Císařskou roklí a u Zadní Třebáně na svazích nad tratí, podél Kačáku proti Kodské roklí od jeho ústí do Berounky (u Barrandovy jeskyně) až do Sv. Jana pod Skalou, na Velké hoře u Karlštejna a v jejím okolí — všechny var. subsp. *eu-officinalis*, nejčastěji var. *tenuifolia*. Neroste v Karlickém údolí.)

Přehled lokalit Českého krasu (19 až 27):

19. Suchomastský potok u Litohlav a Havlíčkova mlýna (okres Beroun). (Na sušších místech u Havlíčkova mlýna přechody k *tenuifolia*.)
20. Pod lesem v příkopě u silnice od Havlíčkova mlýna do Slavík (okres Beroun): *media*.
21. Na jihozápadním svahu Velké hory u Karlštejna (428 m): *tenuifolia*.
22. Podél silnice z Hostími do Srbska: *tenuifolia*.
23. Ve Svatém Janě pod Skalou: var. *latifolia* (místně jako hájový podrost), převážně však var. *tenuifolia* (na vápencích; sleduje Kačák).
24. Podle Kačáku za Hostími: var. *tenuifolia*.
25. Mezi Skalami u Barrandovy jeskyně (blíže ústí Kačáku do Berounky): *media*.
26. Kodská rokle (zejména u mlýna a hostince v Kodě): *tenuifolia*.
27. Císařská rokle: *tenuifolia*. — Odtud dále roztroušené na svazích nad tratí k Zadní Třebáni. (Na dolním toku Berounky následující 3 lokality):
28. U Řevnic „V tůních“, ba i v jedné ulici k „Tůním“ směřující: *latifolia*.
29. U Dobřichovic při močálu u silnice do Všenor, nyní zčásti vysušeném: var. *latifolia*.
30. U Horních Černošic blíže plovárny (na pravém břehu Berounky): var. *latifolia*.
31. V Radotínském údolí. Snad již opět druhotně zanesen, zpozoroval jsem jej ojedinelé r. 1953. Jinak ve větším měřítku jej tam nenalezeme. Var. *tenuifolia*.
32. V Divoké Šárce v Praze: *tenuifolia*.

VI. Českomoravská vysočina.

33. Nad Libeří blíže Jílového u Prahy: *media*.

VII. Polabí.

34. Poděbrady. Olšina na hranici města při státní silnici na Hradec Králové: *tenuifolia*.
35. Kostomlaty u Nymburka. Na mokřích lukách u Lužního lesa blíže Labe: *tenuifolia*.
36. Horní Přívory u Všetat (okres Brandýs nad Labem). Před náhonem na mlýn na Košáteckém potoce: *tenuifolia*.
37. Při silnici od Přívor k Byšicím: *tenuifolia*.
38. Mělnická Vrutice (u Mělníka). Černavy u železniční stanice: *latifolia*.

VIII. Bakovsko — Českolipský.

39. V bažantnici u Pěčic (okres Mladá Boleslav): *media*.
40. V bažantnici u Horké u Bakova nad Jizerou: *media*.

Kozlík lékařský (*Valeriana officinalis* L.) jest sice v Čechách hojně rozšířen, ale ne tak všeobecně, jak některé práce udávají.